

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning til læreplanen for Eksamensprojektet, hf-e

Juni 2023

Vejledning til læreplanen for Eksamensprojektet, hf-e
Juni 2023

2023

ISBN nr. [xxx xxx xxx] (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

Indledning.....	4
1 Eksamensprojektet	5
2 Eksamensprojektets område	6
3 Problemformulering.....	8
4 Projektforløbet	10
5 Prøve	11
6 Bedømmelseskriterier.....	12
7 Selvstuderende	13

Indledning

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav.

Citater fra læreplanen er anført i citationstegn.

1 Eksamensprojektet

1.1 *"Eksamensprojektet omfatter to fag og afsluttes med en individuel mundtlig prøve på baggrund af en synopsis. Kursisten skal udarbejde eksamensprojektet på det højeste faglige niveau, kursisten har eller har fulgt fagene."*

1.2 *"Eksamensprojektet udarbejdes i de sidste seks uger op til semesterets sidste undervisningsdag."*

Kursisten vælger selv, om han/hun vil udarbejde eksamensprojektet alene eller i samarbejde med andre kursister. Eksamensprojektet omfatter to fag, som kursisten har haft inden for de sidste 3 år, og afsluttes med en individuel mundtlig prøve.

Ifølge bilag 1 til Bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser nr. 497 af 18. maj 2017 indgår eksamensprojektet med en uddannelsestid på 25 timer. Eksamensprojektet udarbejdes inden for de sidste seks uger af undervisningen i et semester. En kursist skal forud for at kunne udarbejde eksamensprojekt have gennemført undervisning og aflagt prøver i et sådant omfang, at institutionen vurderer at kursisten kan afslutte en fuld højere forberedelseksamen senest i det kommende semester. Kurset/institutionen tilrettelægger uddannelsestiden i forbindelse med afviklingen inden for de seks uger, og kursisterne informeres ved kursusårets start om den nøjagtige placering af eksamensprojektet.

Eksamensprojektet kan ikke skrives på fremmedsprog.

Til understøttelse af kursisternes arbejde med Eksamensprojektet er der udviklet et digitalt materiale, der kan tilgås på denne hjemmeside: www.vucdigital.dk/ep

2 Eksamensprojektets område

2.1 *"Den enkelte kursist vælger de fag, som eksamensprojektet udarbejdes i."*

Kurset/institutionen sikrer, at der sker en faglig orientering om eksamensprojektet med hensyn til placeringen og med eksempler på mulige emner og fagkombinationer for alle de kursister, der skal udarbejde et eksamensprojekt. Alle fagkombinationer er i princippet mulige, og det er kursisten, der vælger fagkombination for eksamensprojektet.

I orienteringen vil det være naturligt, at lærerne gør opmærksom på de vanskeligheder, der kan opstå, hvis fagkombinationen er uhensigtsmæssig. Orienteringen bør placeres således, at kursisterne har god tid til at afgøre, om de vil udarbejde eksamensprojektet alene eller i samarbejde med andre kursister og til at overveje valg af fag, men modsat bør den tidsmæssige afstand mellem orientering og påbegyndelse af projektet ikke være for stor. Lærerne i de enkelte fag orienterer om særlige forhold i netop deres fag.

Kursisten udarbejder eksamensprojektet på det højeste faglige niveau, kursisten har haft faget; hvis kursisten for eksempel vælger at udarbejde eksamensprojektet i engelsk og religion, og kursisten har valgt religion som valgfag på B-niveau, er det B-niveauets faglige niveau. Her, der indgår i eksamensprojektet.

For kursister der er i færd med at sammenstykke en Højere forberedelseseksamen via hf-enkeltfag, er der i forhold til valg af fag og senere udstedelse af eksamensbevis en række særlige forhold, man skal være opmærksom på. Læs mere i denne [vejledning](#).

Når et fremmedsprog indgår i eksamensprojektet, skal en del af kilderne være på det pågældende sprog. De fremmedsprogede kilder skal have et omfang og en tyngde i opgaven, der muliggør en evaluering i forhold til de faglige mål i det indgående sprogfag. Kilderne kan være litterære tekster, f.eks. romanuddrag der belyser en bestemt problemstilling eller et fænomen, det kan være ikke-litterære tekster, der giver mulighed for sagprosa-relateret tekstarbejde, eller medietekster.

2.2 *"Kursets leder udpeger blandt kursets lærere vejleder/vejledere for den enkelte kursist i de fag, der indgår. Vejlederen/vejlederne medvirker i alle projektforsøgets faser frem til aflevering."*

Kursisten tildeles så vidt muligt en (eller flere) vejleder(e), som kursisten/kursisterne kender fra undervisningen i de fag, der indgår i eksamensprojektet, men der kan forekomme tilfælde, hvor dette ikke er hensigtsmæssigt eller muligt. Der kan for eksempel være tale om, at kursisterne i en gruppe er blevet undervist på forskellige hold i et af fagene, eller at kurset/institutionen råder over en lærer, som har særlige kompetencer inden for det område, hvori eksamensprojektet skal udarbejdes. Kursisten har ikke krav på at få en bestemt vejleder.

Formuleringen 'Vejlederen medvirker i alle projektforsøgets faser' dækker over, at vejlederen er impliceret i hele processen vedrørende eksamensprojektet, og at vejlederen har forskellige funktioner og arbejdsopgaver i denne proces. Det vil dog være naturligt, at vejlederen medvirker mest i begyndelsen af forløbet, hvor emnet skal indkredses og afgrænses.

2.3 *"Kursisten vælger i samråd med vejlederen/vejlederne relevante materialer og et emne, som de valgte fag hver især og sammen kan bidrage til belysningen af. Emnet skal inden for såvel fagenes kernestof som supplerende stof afgrænses på en sådan måde, at der kan udformes en problemformulering, som sikrer, at der ikke kan ske genanvendelse af afsnit fra besvarelser, som tidligere er afleveret og bedømt."*

Det er vigtigt at fastlægge emnet, således at fagenes muligheder for samspil tilgodeses. I praksis vil valg af fag og fastlæggelse af emne ofte være tæt forbundne processer. Det er vigtigt, at der tidligt i forløbet sker en grundig drøftelse, således, at kursisten ikke kommer til at bruge mange ressourcer på at udforske et emne, som senere viser sig fx at være fagligt problematisk. Emnet for eksamensprojektet bør f.eks. ikke fastlægges for snævert, da det kan vise sig, at der ikke er stof nok på et rimeligt niveau. Hensynet til fagenes niveau og til den tid, der er til rådighed til arbejdet er vigtigt i denne proces. Læreplanskravet om, at der ikke må ske genanvendelser af afsnit fra tidligere afleverede og bedømte besvarelser, sigter til at kursisten i eksamensprojektet skal bearbejde problemstillinger og empirisk materiale, der ikke allerede er undersøgt, analyseret, bearbejdet osv. Emnet kan således udmærket ligge i forlængelse af emner, der er arbejdet med i undervisningen eller i den store skriftlige opgave, ligesom begreber, faglige tilgange og arbejdsmåder fra undervisningen kan indgå. Hvis en kursist eller en gruppe vælger at arbejde videre med et allerede kendt emne, gør vejlederen/vejlederne kursisten/kursisterne opmærksom(me) på disse regler.

Det er kursisten/kursisterne, der finder det emne, som vedkommende vil arbejde med i forbindelse med eksamensprojektet. En eller flere lærere kan vejlede og støtte kursisten i denne proces, men som udgangspunkt er det kursistens ansvar at nå frem til emnet.

2.4 *"Kursets leder fastlægger en procedure for valg af fag og emne."*

Kursisten vælger fag, og det er kursisten, der har ansvaret for rettidig aflevering af meddelelse om valg af fag og emne. Kursets/institutionens leder fastlægger en procedure for, hvordan kursisten oplyser de valgte fag og emne.

3 Problemformulering

3.1 *"Kursisten formulerer en problemformulering, der godkendes af vejlederen/vejlederne. Den skal rumme flerfaglige krav i de fag, der indgår, og den kan ikke direkte bygge på den del af fagenes stof, der allerede er indgået i kursistens undervisning. Opgavebesvarelsen kan godt udarbejdes i forlængelse af arbejdet i de indgående fag, herunder arbejdet med teori og faglige begreber."*

Vejledningen sætter kursisten i stand til selv at udfærdige en problemformulering.

Problemformuleringen skal indeholde en angivelse af, hvilke fænomener eller aspekter af fænomener, der skal arbejdes med, og den skal præcisere, hvordan det skal udmøntes i en konkret undersøgelse.

Kursisten skal derfor forud have sikret sig, at der findes materiale (fx empiri eller faglitteratur) til at undersøge problemformuleringen, overveje hvorvidt projektet lægger op til empiriske undersøgelser/eksperimenter/ tolkninger, osv.

Det er ifølge læreplanen klart, at der skal være flerfaglige krav indeholdt i problemformuleringen. Disse flerfaglige krav kan omfatte såvel fagligt stof som metoder. Metoder skal primært forstås som fremgangsmåder i de forskellige fag. Problemformuleringen kan dog også indeholde fagspecifikke krav, og fokus i problemformuleringen kan evt. lægges mere på det ene end på det andet fag, så længe det flerfaglige perspektiv fastholdes. Det kan være end god idé, at kursisten vælger nye emner, så misforståelser omkring genanvendelse undgås.

Kursisten udarbejder selv problemformuleringen. Det vil typisk ske efter konsultationer med en vejleder. Ved godkendelsen af problemformuleringen er det vigtigt, at vejleder er opmærksom på, om den rummer flerfaglige krav i de indgående fag.

En problemformulering skal pege på den grundlæggende problemstilling, som vil være i fokus i projektet, og derfor kræver det, at kursisten har sat sig ind i og læst om emnet, før en problemformulering kan opstilles. Man kan ikke pege på en central problemstilling, hvis man ikke kender noget til emneområdet. For at sikre, at projektet har et klart fokus, kan det være en god idé at opstille problemformuleringen som spørgsmål. Dette kan give mulighed for at fastholde en rød tråd i projektet og give et sigtepunkt for projektets konklusion

3.2 *"Kursisten udarbejder en synopsis med følgende krav til indhold:*

- *titel på emne og angivelse af de to fag, der indgår i eksamensprojektet*
- *problemformulering*
- *oversigt over de problemstillinger, der er arbejdet med*
- *præcisering af projektets delkonklusioner*
- *oversigt over, hvilke metoder der er anvendt i arbejdet*
- *sammenfattende konklusion,*
herunder eventuelt formulering af spørgsmål til videre arbejde
- *oversigt over anvendte kilder."*

En synopsis kan karakteriseres som en tekst, der ikke kan stå alene, men forudsætter en senere uddybning i en mundtlig præsentation og efterfølgende dialog. Synopsen udgør med andre ord ikke en fuldstændig besvarelse af projektets problemstillinger. Synopsen er i modsætning til traditionelle opgavebesvarelser karakteriseret ved at være åben for uddybninger og tilføjelser, og den indeholder dele, som lægger op til dialog. Synopsen tjener desuden til at strukturere den efterfølgende mundtlige fremlæggelse, hvor den kan bidrage til at fastholde den røde tråd.

De metoder, der er anvendt til at undersøge og belyse problemformuleringen, anføres. Det kan være litteraturstudier og/eller indsamling af data (eksperimenter, observationer, interview, spørgeskema). Metodedelen bør også indeholde overvejelser over valg/fravalg af materiale. Med metode menes primært, hvordan kursisten har arbejdet inden for fagene.

Konklusionen resumerer kort besvarelsen på problemformuleringen. Den angiver hovedresultaterne af arbejdet og kan skitsere, hvilket belæg der er for dem. Konklusionen kan stille spørgsmål til et videre arbejde med emnet eller til flere undersøgelser af området.

Synopsen rummer endvidere en præcis oversigt over de kilder og det materiale, der er anvendt i projektet, og hvor det er tilgængeligt.
Synopsis har typisk et omfang på to til tre sider.

3.3 *"Ved eksamensprojektets afslutning afleverer kursisten synopsen. Synopsen sendes til censor inden prøven. Kursets leder fastlægger en procedure herfor"*

Kurset/institutionen fastsætter en procedure for aflevering og fremsendelse til censor.

Kurset/institutionen sikrer, at det afleverede produkt lever op til læreplanens krav. Hvis ikke det er tilfældet, skal kursisten straks udbedre sit produkt, så betingelserne for at gå til prøven jf. eksamensbekendtgørelsens § 7 stk. 1 er opfyldt.

Hvis eksamensprojektet er udarbejdet i et samarbejde mellem flere kursister, kan kursisterne aflevere enslydende synopser.

4 Projektforløbet

4.1 *"Under projektforløbet skal kursisten sikres hensigtsmæssig adgang til faciliteter, der er relevante for udarbejdelsen af projektet"*

I projektperioden anbefales det, at faglokaler, bibliotek m.v. er til rådighed for kursisten/kursisterne i et rimeligt omfang. I de eksperimentelle fag faciliterer skolen adgang til relevante faglokaler i dele af projektperioden. Når kursisten/kursisterne udfører eksperimentelt arbejde i et fag, er en af fagets lærere til stede i de perioder, hvor faglokalet stilles til rådighed.

Kurset/institutionen vælger som nævnt under pkt. 1.2, hvorledes de 25 timers uddannelsestid til eksamensprojektet skal placeres, og projektet kan derfor ofte afvikles sideløbende med anden undervisning for såvel kursisten selv som for andre kursister. Det er derfor ikke altid muligt at give fuld adgang til alle faciliteter i hele projektperioden. Det kan være en god idé at udarbejde skriftlig information til kursisterne om forhold vedrørende åbningstider, reservation af udstyr og lignende.

5 Prøve

5.1 *"Der afholdes en individuel mundtlig prøve på baggrund af synopsis. Eksaminanden medbringer synopsis og eventuelle supplerende noter til prøven. Eksaminationstiden er 30 minutter per eksaminand. Prøven består af eksaminandens fremlæggelse af synopsis suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator."*

Den afsluttende prøve er en individuel, mundtlig prøve baseret på en synopsis. Udgangspunktet for eksaminationen er synopsis, hvorfra eksaminanden har udvalgt fokuspunkter, som kort præsenteres i begyndelsen af fremlæggelsen. Fokuspunkterne omfatter ikke blot problemformulering og konklusion, men også vigtige indholdsmæssige pointer i form af centrale begreber og teorier samt fakta og dokumentation. Det er muligt for eksaminanden at inddrage nye aspekter i diskussionen ud over dem, der er nævnt i synopsis, hvis de er relevante i forhold projektets problemstillinger. Det er vigtigt, at der gives god tid til, at eksaminanden kan indgå i en faglig dialog med både eksaminator og censor efter eksaminandens fremlæggelse. Derfor er det hensigtsmæssigt, at fremlæggelsen af synopsis ikke varer mere end 10-12 minutter. Eksaminanden bør oplyses om forventningerne til oplæggets længde forud for prøven. Censor beskikkes af Børne- og Undervisningsministeriet. Institutionen udpeger på denne baggrund eksaminator blandt kursistens vejledere, således at de faglige kompetencer i projektet er dækket. Censor spiller således en aktiv rolle under eksaminationen.

6 Bedømmelseskriterier

6.1 *"Bedømmelsen af eksamensprojektet er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens mundtlige præstation opfylder de faglige mål i de fag, som indgår i projektet. Ved bedømmelsen lægges herudover vægt på:*

- *behandling af emnet ud fra problemformuleringen*
- *strukturering og formidling af det faglige stof*
- *inddragelse af relevant baggrundsstof*
- *kursistens forståelse af hvordan fagene hver især og sammen bidrager til belysning af emnet"*

6.2 *"Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering."*

Da problemformuleringen i projektet inddrager to fag, indebærer det, at det i bedømmelsen indgår, hvorvidt eksaminanden formår at inddrage flere fags faglighed i besvarelsen af problemformuleringen. Desuden lægges der vægt på, i hvilket omfang de relevante faglige mål i begge de indgående fag er opfyldt.

Der skal ikke foretages en særskilt vurdering i de enkelte fag, men en helhedsvurdering.

Da der er tale om en mundtlig prøve, indgår den afleverede synopsis ikke i bedømmelsen.

Bedømmelsen af strukturering og formidling af stoffet drejer sig således om præsentationen under den mundtlige prøve, hvor kursistens fastholdelse af projektets fokus, og anvendelse af fagsprog i de indgående fag er væsentlige elementer. Endvidere indgår det i bedømmelsen, i hvilket omfang eksaminanden er i stand til at indgå i faglig dialog med eksaminator og censor.

I tilfælde af at kursisten sygemeldes efter aflevering af synopsen men inden den mundtlige prøve, skal kursisten gå til sygeprøve på grundlag af den afleverede synopsis.

Såfremt kursisten pga. en sygemelding ikke har afleveret sin synopsis, vil kursisten skulle udfærdige en ny synopsis med en ny problemformulering frem mod sygeprøven. Institutionen skal sikre, at kursisten får tid og vejledning hertil.

7 Selvstuderende

7.1 "Selvstuderende kan udarbejde et eksamensprojekt i henhold til pkt. 1.1.-6.2. Den selvstuderende skal, hvis der ikke er aflagt prøve i fagene, have tilmeldt sig prøve i de pågældende fag ved den førstkommende eksamenstermin."

Ved en selvstuderende forstås en person, der ikke som elev på et sammenhængende uddannelsesforløb eller som enkeltfagskursist har krav på undervisning, men som har tilmeldt sig prøve i et gymnasialt fag, jf. § 53 i lov nr. 1716 af 27. december 2016 om de gymnasiale uddannelser og § 8 i den almene eksamensbekendtgørelse (bekendtgørelse nr. 343 af 8. april 2016)

STYRELSEN FOR
UNDERSØGELSE

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET